

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАФЕДРА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ,
ВОГНЕВОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ДІЙ НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

ОДЕСА - 2022

Рецензенти:

Вдовиченко О.М. – начальник управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Головного управління Національної поліції в Одеській області

Черната В.І. - заступник начальника управління – начальник відділу пожежної безпеки управління запобігання надзвичайним ситуаціям Головного управління ДСНС України в Одеській області, полковник служби цивільного захисту

Укладачі: Ніколаєв О.Т., к.п.н., доцент; Бахчеван Є.Ф., к.ю.н; Могорян Е.І.

Рекомендації щодо дій населення під час правового режиму воєнного стану в Україні:
Рекомендації / О.Т. Ніколаєв, Є.Ф. Бахчеван, Е.І. Могорян. Одеса. ОДУВС, 2022. – 28 с.

В цьому довіднику наведені приклади та поради громадянам України, щодо правильних дій населення під час дії правового режиму воєнного стану.

Представлені рекомендації не є вичерпними і створені з метою інформування населення щодо типових алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях та під час дії правового режиму воєнного стану в Україні.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА ДІЇ КОМЕНДАНСЬКОЇ ГОДИНИ

КОМЕНДАТСЬКА ГОДИНА - заборона перебувати на вулицях та в громадських місцях у певний час доби (найчастіше ввечорі та вночі) в межах певної території де встановлено правовий режим воєнного/надзвичайного стану.

КОМЕНДАТСЬКА ГОДИНА ЗАПРОВАДЖУЄТЬСЯ З МЕТОЮ:

- недопущення здійснення розвідувальної, диверсійної та іншої діяльності, направленої проти збройних сил України, військових та цивільних об'єктів, а також об'єктів критичної інфраструктури;
- охорони громадського порядку;
- Зменшення кількості жертв;
- Ліквідації наслідків техногенної катастрофи, епідемії та інш.;

THE WAR
IN UKRAINE

**ПРАВО НА ПЕРЕБУВАННЯ НА ВУЛИЦІ В ЦЕЙ ЧАС НАДАЄ
СПЕЦІАЛЬНИЙ ДОЗВІЛ/ПЕРЕПУСТКА**

Порядок введення комендантської години встановлюється Постановою Кабінету Міністрів України від 08.07.2020 № 573 «Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану».

Комендантська година та встановлення спеціального режиму світломаскування запроваджується шляхом видання наказу військовим командуванням або військовою адміністрацією (у разі її утворення), який доводиться до відома військових адміністрацій (у разі їх утворення) або ради оборони Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, Мінекономіки, Мінсоцполітики, Мінінфраструктури, МОЗ, МЗС, АТ «Українська залізниця», відповідних органів Держспецтрансслужби, Національної гвардії, Держприкордонслужби, Національної поліції, СБУ, ДФС, ДМС, ДСНС, військових командувань, з'єднань, військових частин Збройних Сил та інших утворених відповідно до законів України військових формувань.

Зазначеним наказом призначається комендант, визначаються час, протягом якого діють комендантська година та спеціальний режим світломаскування, межі території їх запровадження, способи здійснення заходів щодо підтримання правопорядку, порядок руху залізничного, автомобільного, морського, річкового, повітряного транспорту, порядок створення, функціонування і місцезнаходження комендатури та її склад.

Визначення терміну комендантська година – тобто заборона перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень міститься у п. 5 ч. 1 ст. 8 Закону України "Про правовий режим воєнного стану».

Запровадження комендантської години та встановлення спеціального режиму світломаскування здійснюється лише за наявності реальної загрози життю і безпеці осіб, інтересам суспільства або держави, а також для забезпечення громадського порядку.

Накази військового командування та військової адміністрації (у разі її утворення) про запровадження комендантської години та встановлення спеціального режиму світломаскування доводяться до відома підприємств, установ, організацій та населення сільськими, селищними, міськими радами, військовими адміністраціями (у разі їх утворення) або радами оборони Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя та через засоби масової інформації.

Без перепусток під час комендантської години на вулицях та в інших громадських місцях дозволено перебування та рух транспортних засобів Збройних Сил, Держспецтрансслужби, Національної гвардії, Держприкордонслужби, Національної поліції, СБУ, ДФС, ДМС, ДСНС а також транспортним засобам спеціалізованого призначення, які виконують невідкладне службове завдання, за умови ввімкнення спеціальних світлових сигнальних пристроїв.

Перепустка є документом, що видається у комендатурі із обов'язковим зазначенням строку дії.

Таку перепустку необхідно пред'являти:

- громадянином України разом із документом, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України або її спеціальний статус;
- військовослужбовцем Збройних Сил, Держспецтрансслужби, Національної гвардії, Держприкордонслужби, поліцейським Національної поліції, військовослужбовцем та працівником СБУ, працівником ДФС, ДМС, ДСНС разом із службовим посвідченням;
- іноземцем або особою без громадянства разом із паспортним документом іноземця та документом, що підтверджує законність перебування на території України.

Перепустки, видані комендатурою, дійсні тільки в межах території, де запроваджено комендантську годину.

ПРАВИЛА ПОВОДЖЕННЯ НА БЛОК - ПОСТАХ

Для виявлення та нейтралізації російських диверсантів, а також ускладнення пересувань російських окупаційних військ по усій країні встановлюються блокпости. Це необхідний захід безпеки, який врятує багато життів.

Щоб уникнути непорозумінь під час проходження процедур контролю, закликаємо дотримуватись кількох нескладних правил.

ЗОКРЕМА, ПРИ ПРОХОДЖЕННІ БЛОКПОСТА ГРОМАДЯНИ МАЮТЬ:

- зменшити швидкість автомобіля;
- завчасно приготувати документи для перевірки;
- вимкнути фари, увімкнути аварійне світло та світло в салоні автомобіля;
- не вести відеозйомку;
- без дозволу військових та правоохоронців не виходити з автомобіля;
- чітко відповідати на питання військових та правоохоронців ;
- бути готовими на вимогу відкрити багажник та оглянути салон автомобіля;
- після огляду та дозволу продовжити рух і не набирати швидкість різко.

THE WAR
IN UKRAINE

У містах за відсутності великої кількості машин та людей на вулицях продовжуйте дотримуватися правил дорожнього руху та поведінки у громадських місцях.

СИГНАЛИ ОПВІЩЕННЯ ТА СХОВИЩА

ЩО РОБИТИ, КОЛИ ЧУТНО СИГНАЛ СЛІДУВАТИ В УКРИТТЯ?

Найпростіші укриття — це цокольні та підвальні приміщення будинків, підземні паркінги та підземні переходи. У них можна сховатися під час нетривалих обстрілів. Найбезпечніші з них ті, які мають декілька виходів (один з них за межами будівлі).

Зазвичай такі приміщення використовують як магазини, спортзали, склади тощо. Власники мають знати про призначення на період надзвичайної ситуації й бути готовими дати доступ людям. Радимо заздалегідь домовитися про зв'язок із господарями та взяти номери телефонів. Жителі міст з метрополітенем можуть також сховатися на платформах станцій або в переходах.

Сховище — це герметична споруда для тривалого перебування людей у випадку надзвичайної ситуації. Щоб знайти такі приміщення, шукайте позначки «Укриття» чи «Об'єкт цивільного захисту». Також там має бути номер телефону людини, яка в разі небезпеки відчинить двері сховища чи укриття. Якщо його немає, зверніться до представництва місцевої влади по інформацію.

Щоб підготуватися, радимо: уточнити телефоном або на офіційному веб-сайті місцевого органу влади адреси найближчих укриттів; виписати 2-3 адреси найближчих до вас укриттів на випадок, якщо перше укриття, у яке ви прийдете, буде заповнене; заздалегідь вивчити й пройти маршрут до цих споруд; особисто перевірити стан їхньої готовності й повідомити місцевій владі, якщо укриттю потрібен ремонт.

Сигнал «**УВАГА ВСІМ!!!**» — це протяжне звучання сирен або уривчасті гудки. Сигнал подається гудками заводів і підприємств через гучномовці та гудками транспортних засобів (зокрема, з автомобілів ДСНС, обладнаних гучномовцями).

- увімкніть телевизор або радіо: офіційне повідомлення передається протягом 5 хвилин після сигналу.
- з повідомлення можна буде дізнатися місце й час виникнення надзвичайної ситуації, її масштаб, імовірну тривалість та порядок дій для безпеки. Прослухали повідомлення — виконуйте інструкції.
- залишайте телевизор чи радіо увімкненими — цими каналами можуть надходити наступні повідомлення.
- за можливості передайте повідомлення сусідам.

Перед тим, як іти в укриття, перекрийте вдома газ, електрику та воду, зачиніть вікна й вентиляційні отвори. Якщо ви не можете самостійно вийти з приміщення, повідомте про це сусідів. В укриття не можна брати: легкозаймисті речовини; речовини з сильним запахом; громіздкі речі; тварин.

Осіб з дітьми розміщують в спеціально відведеному місці. Людей з поганим самопочуттям розміщують у медичній кімнаті або біля огорожувальних конструкцій і ближче до вентиляції. Важливо облаштувати окреме приміщення для туалету.

У споруді забороняється курити, шуміти, запалювати без дозволу свічки. Необхідно дотримуватися дисципліни та якнайменше рухатися. Перебуваючи в укритті, слідкуйте за оголошеннями по радіо, не покидайте укриття до повідомлення про те, що виходити безпечно.

АЛГОРИТМ ДІЙ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ПІДОЗРІЛОГО ПРЕДМЕТУ?

У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ ПІДОЗРІЛОГО ПРЕДМЕТУ, СХОЖОГО НА ВИБУХОВИЙ ПРИСТРІЙ, РЕКОМЕНДУЄТЬСЯ:

ВІЙНА В
УКРАЇНІ

- негайно припинити роботи у місці (районі) його виявлення;
- проінформувати про знахідку інших осіб, які знаходяться поруч, у разі можливості забезпечити їх евакуацію з небезпечної території;
- не підходити, не торкатися та не пересувати підозрілий предмет;
- знаходячись поблизу нього, утриматися від куріння, користування засобами радіозв'язку (у тому числі мобільним телефоном);
- по можливості позначити або огородити місце знахідки (для огорожі можна використати різні підручні матеріали: дошки, жердини, гілки, мотузки, шматки яскравої матерії тощо);
- забезпечити охорону виявленого підозрілого предмета та вести спостереження за ним на безпечній відстані, як зазначено нижче:
- повідомити про знахідку у будь-який місцевий орган виконавчої влади або чергову службу правоохоронних органів за номером 102, надавши необхідну інформацію (місце розташування підозрілого предмету, дату і час його виявлення);
- у разі залишення підозрілого предмета невідомою особою, свідком чого Ви стали, максимально запам'ятати її зовнішність, одяг, автотранспорт та його номерні знаки;
- обов'язково дочекатися прибуття представників правоохоронних органів, знаходячись на безпечній відстані від місця знахідки.

THE WAR
IN UKRAINE

ЩО РОБИТИ ПІД ЧАС ОБСТРІЛІВ СИСТЕМАМИ ЗАЛПОВОГО ВОГНЮ?

Ракету можна добре помітити та зреагувати, адже залп реактивної установки добре видно.

- вночі яскравий спалах на обрії;
- вдень — димні сліди ракет.

ВІЙНА В
УКРАЇНІ

- організуйте постійне спостереження, постійно тримайте в полі зору будівлі, які розташовані поруч і можуть використовуватися як укриття. Після сигналу спостерігача є кілька секунд, щоб сховатися;
- ховайтеся в підвалі або в іншому заглибленому приміщенні. Вибирайте місце в кутку між несучими стінами та недалеко від вікон і дверей для того, щоб миттєво покинути будинок у разі влучення снаряда;
- не виходьте з укриття, не пере чекавши хоча б 10 хвилин після завершення обстрілу, адже після залпу зазвичай ведеться уточнення результатів стрільби і коригування вогню або зміна позиції.

ЩО РОБИТИ ПІД ЧАС АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ОБСТРІЛІВ?

THE WAR
IN UKRAINE

- Не залишайтеся в під'їздах, під арками та на сходових клітках;
- небезпечно ховатися в підвалах панельних будинків, біля автомобільної техніки, автозаправних станцій і під стінами будинків із легких конструкцій. Такі об'єкти неміцні, і ви можете опинитися під завалами або травмуватися;
- якщо вогонь артилерії, мінометний обстріл, авіаційне бомбардування застали вас на шляху, негайно лягайте на землю, туди, де є виступ або хоча б у невелике заглиблення. захист можуть надати бетонні конструкції (окрім тих, які можуть обвалитися або загорітися), траншеї, неглибокі підземні колодязі, широкі труби водостоку і канали;
- закривайте долонями вуха та відкривайте рот - це врятує від контузії, убереже від баротравми;
- не розбирайте завалів самостійно, чекайте на фахівців з розмінування та представників аварійно-рятувальної служби.

ЩО РОБИТИ ПІД ЧАС ОБСТРІЛУ СТІЛЕЦЬКОЮ ЗБРОЄЮ?

- Під час стрілянини найкраще ховатися у захищеному приміщенні (наприклад, у ванній кімнаті або самій ванні). Коли це неможливо, варто лягти прикрившись предметами, що здатні захистити від уламків і куль.
- Якщо ви потрапили під стрілянину на відкритому місці, краще впасти на землю та закрити голову руками. Ефективним захистом буде будь-який виступ, навіть тротуар, заглиблення в землі або канава. Укриттям може стати бетонна смітцева урна або сходинки ганку. Не намагайтеся сховатися за автомобілями або кіосками, бо вони часто стають мішенями.
- Де б ви не перебували, тіло повинно бути в максимально безпечному положенні. Згрупуйтеся, ляжте в позу ембріона. Розверніться ногами у бік стрілянини, прикривши голову руками та відкривши рот, щоб близький вибух не завдав шкоди барабанним перетинкам. Чекайте, поки стрілянина не вщухне, а пострілів не буде бодай протягом п'яти хвилин.
- Якщо ваше житло перебуває в зоні регулярних збройних зіткнень, потрібно зміцнити вікна, наприклад, клейкою плівкою. Це допоможе уникнути розльоту уламків скла. Бажано затулити вікна, наприклад, мішками з піском чи масивними меблями.

ДІЇ НАСЕЛЕННЯ НА ВИПАДОК РАДІАЦІЙНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Радіаційна аварія – це порушення правил безпечної експлуатації ядерно-енергетичної установки, обладнання або пристрою, при якому відбувся вихід радіоактивних продуктів або іонізуючого випромінювання за межі їх безпечної експлуатації, що призводить або може призвести до опромінення населення та забруднення навколишнього середовища

Основним вражаючим фактором таких аварій є радіаційний вплив та радіоактивне забруднення. Аварії можуть супроводжуватися вибухами та пожежами.

Через радіаційний вплив у людини можуть бути порушені життєві функції різних органів (органи кровотворення, нервової системи, шлунково-кишкового тракту тощо) та може розвиватися променева хвороба під впливом іонізуючих випромінювань.

ДІЇ У ВИПАДКУ ЗАГРОЗИ ВИНИКНЕННЯ АВАРІЇ З ВИКИДОМ (РОЗЛИВОМ) РАДІОАКТИВНИХ РЕЧОВИН

У разі виникнення аварій на Атомній електростанції, вам необхідно залишатися в приміщенні або негайно зайти до нього, якщо Ви перебуваєте на вулиці;

Попередьте сусідів, надайте допомогу дітям, людям з обмеженими можливостями та людям похилого віку;

Зменшіть проникнення радіаційних речовин у квартиру (будинок): щільно зачиніть вікна та двері, вентиляційні отвори, щілини заклейте;

Підготуйтеся до можливої евакуації: упакуйте у герметичні пакети та складіть у валізу документи, цінності, предмети першої необхідності, ліки, мінімум білизни та одягу, запас консервованих продуктів на 2-3 доби, питну воду;

Підготуйте найпростіші засоби санітарної обробки (мильний розчин для рук);

Перед виходом із приміщення від'єднайте всі споживачі електричного струму від електромережі, вимкніть газ та воду;

ЩО РОБИТИ У ВИПАДКУ РАДІАЦІЙНОЇ АВАРІЇ?

Якщо у вашій місцевості трапиться радіаційна надзвичайна ситуація, вам необхідно залишатися в приміщенні або негайно зайти до нього, якщо ви перебуваєте на вулиці. Це найбезпечніша дія, яку ви можете зробити.

- **Зайдіть в укриття, підвал або в середину будівлі;** *Радіоактивний матеріал осідає на зовнішній стороні будівель, тому найкраще триматися якомога далі від стін і даху будівлі.*
- **Заберіть всередину домашніх тварин;**
- **Закрийте та заблокуйте всі вікна та двері в приміщенні;**
- **Слідкуйте за повідомленнями від рятувальників дснс, поліції, місцевої влади.**

ЗНЕЗАРАЖЕННЯ СЕБЕ!

➤ **Зніміть верхній шар одягу**

Так ви позбудетеся до 90% радіоактивного матеріалу. Робіть це обережно, аби не розтрусити радіоактивний пил. Помістіть одяг у пластиковий пакет або герметичний контейнер і тримайте його подалі від людей і домашніх тварини.

➤ **Помийтесь**

Якщо така можливість є, прийміть душ з милом, голову помийте шампунем. Не використовуйте кондиționери для волосся, оскільки вони можуть закріпити радіоактивний матеріал на вашому волоссі. Не тріть і не подряпайте шкіру, аби радіоактивний матеріал не потрапив у відкриті рани.

Якщо можливості прийняти душ немає, вимийте з милом під проточною водою руки, обличчя та відкриті частини вашого тіла. Якщо доступу до води немає, скористайтеся вологими серветками, вологою тканиною. Зверніть особливу увагу на ваші руки й обличчя протріть повіки, вії, вуха.

➤ **Одягніть чистий одяг**

➤ **Допоможіть вашим рідним і близьким зробити всі вищеперераховані пункти**
За можливості робіть це в рукавичках і масці чи респіраторі.

БЕЗПЕКА ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА ПИТНОЇ ВОДИ В РАДІАЦІЙНІЙ НАДЗВИЧАЙНІЙ СИТУАЦІЇ

БЕЗПЕКА ЇЖІ

Безпечною є їжа з герметичних контейнерів (консерви, банки, пляшки, коробки тощо). Також безпечною є їжа, яка зберігалася у холодильнику або морозильній камері. Перед відкриттям протріть харчові контейнери вологою тканиною або чистим рушником. Перед використанням протріть кухонне приладдя вологою тканиною або чистим рушником. Використану тканину чи рушник покладіть у поліетиленовий пакет або герметичний контейнер і залиште у недоступному місці, подалі від людей і тварин.

БЕЗПЕКА ВОДИ

Допоки рятувальники чи влада не повідомляють про безпеку водопровідної води, доти лише вода в пляшках залишатиметься не забрудненою. Упаковка захищає рідину всередині від радіоактивних речовин.

Кип'ятіння водопровідної води не позбавляє від радіоактивних речовин. Тож майте запас води у пляшках чи інших герметичних контейнерах. Напої у холодильнику теж безпечні для вживання.

Вода в інших ємностях у вашому домі, таких як унітаз або водонагрівач, не буде містити радіоактивних речовин.

Водопровідну або колодязну воду можна використовувати для миття себе та упаковок їжі.

Навіть якщо водопровідна вода забруднена, ви все одно можете використовувати її для знезараження. Будь-який радіоактивний матеріал, який потрапляє в поверхневі або підземні води, буде розбавлятися водою до дуже низького рівня і буде безпечним для миття шкіри, волосся та одягу.

ЩО РОБИТИ У РАЗІ ХІМІЧНОГО УРАЖЕННЯ?

Хімічні сполуки, можуть подразнювати очі, слизові оболонки, шкіру та дихальні шляхи, може виникати утруднення дихання — кашель, виділення мокротиння, іноді і з домішками крові, нежить, відчуття сухості в горлі, осиплість голосу, нежить, носова кровотеча, біль у грудях.

При подразненні слизової оболонки очей — почервоніння, запалення, набряклість, помутніння рогівки, ураження райдужної оболонки очей. При гострих отруєннях — головний біль, запаморочення, загальна слабкість.

Хімічне забруднення також може ускладнити хронічні захворювання легенів, такі як астма та емфізема. **Як захиститися?**

В ПРИМІЩЕННЯХ:

- провести герметизацію приміщення: щільно закрити вікна і двері, димоходи, вентиляційні люки;
- вхідні двері «зашторити», використовуючи будь-яку щільну тканину;
- заклеїти щілини у вікнах і стиках рам плівкою, лейкопластиром;
- при появі запаху використовувати засоби захисту органів дихання - можна використати ватно-марлеву пов'язку змочену 2%-м розчином питної соди.

ПОЗА ПРИМІЩЕННЯМ:

- при необхідності (наявність запаху) захистити органи дихання засобами індивідуального захисту;
- не перебувати в понижених ділянках місцевості - долинах, ярах, тощо;
- не перебувати довго в підвалах і в напівпідвальних приміщеннях;
- намагатись знаходитись на підвищеннях;
- слідувати за напрямком вітру.

При ускладнені ситуації (при зміні напрямку вітру) визначити маршрут виходу із зони потенційної хімічної небезпеки (виходити в сторону, перпендикулярну напрямку вітру) та якнайшвидше покинути цю зону.

ПРИ СПРИЯТЛИВІЙ ЗМІНІ ВІТРУ ПІСЛЯ ВИХОДУ ІЗ ЗОНИ ЗАБРУДНЕННЯ АБО ОТРИМАННІ СИГНАЛУ ПРО ЗАКІНЧЕННЯ ХІМІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ:

- відкрити вікна і двері, провітрити приміщення;
- змінити верхній одяг;
- прийняти душ або вимити відкриті частини тіла з милом;
- виключити будь-які фізичні навантаження.

Продукти харчування (овочі та фрукти) промити слабким (2%) мильно-содовим розчином.

ОТРУЄННЯ ХЛОРОМ

Ознаки отруєння хлором:

Під час вдихання парів хлору виникає ураження легень, що супроводжується набряком киснево-поглинальних альвеол, які під час кашлю можуть розірватися з виділенням мокроти з кров'ю, внаслідок чого людина гине від нестачі кисню.

Перша допомога при отруєнні хлором:

Одягніть протигаз і виведіть ураженого на свіже повітря.

Робити штучне дихання не можна, необхідно у важких випадках застосувати кисневу інгаляцію.

Для зменшення подразнення – вдихання парів нашатирного спирту, промивання очей, рота, носа 2-процентним розчином харчової соди.

Дії в осередку зараження:

- заплющити очі та затамувати дихання;
- закутатися у верхній одяг і дихати крізь нього (можна змочити водою);
- не бігти;
- спробувати визначити напрямок вітру;
- виходити із зони зараження в бік, перпендикулярний вітру;
- за неможливості вийти, спробувати залізти на високий предмет (стовп, драбину тощо), бо хлор стелиться по землі.

ХІМІЧНІ БОЙОВІ ОТРУЙНІ РЕЧОВИНИ

Хімічна зброя це отруйні речовини та засоби їх застосування на полі бою. Основою уражаючої дії хімічної зброї є отруйні речовини.

Отруйні речовини (ОР) це хімічні сполуки, які застосовують для того, щоб завдати шкоди незахищеній живій силі або зменшити її боєздатність. За своїми поражаючими властивостями ОР відрізняються від інших бойових засобів: вони здатні проникати з повітрям у різні споруди, в танки та іншу бойову техніку та уражати людей, що перебувають в них; вони можуть зберігати свою уражаючу дію в повітрі, на місцевості та в різних об'єктах протягом тривалого часу; розповсюджуючись у великих об'ємах повітря та на великі площі, вони уражають всіх людей, що знаходяться у сфері їх діяльності без засобів захисту; пари ОР можуть розповсюджуватись за вітром на великі відстані від районів безпосереднього використання хімічної зброї.

Хімічні боєприпаси розрізняють за такими характеристиками:

- стійкості використовуваної ОР
- характеру фізіологічної дії ОР на організм людини
- засобам та способам використання
- тактичному призначенню
- швидкості дії

Стійкість

В залежності від того, протягом якого часу після використання ОР можуть зберігати свою поражаючу дію, вони умовно поділяються на:

- стійкі
- нестійкі

Стійкість отруйних речовин залежить від фізичних та хімічних властивостей, способів застосування, метеорологічних умов та характеру місцевості, на котрій ці речовини застосовуються.

Стійкі ОР зберігають свою уражаючу дію від декількох годин до декількох діб і навіть тижнів. Вони випарюються дуже повільно і мало змінюються під дією повітря чи води.

Нестійкі ОР зберігають уражаючу дію на відкритій місцевості кілька хвилин, а в лісах, спорудах - десятки хвилин.

Фізіологічна дія

За характером дії на організм людини отруйні речовини поділяються на п'ять груп:

- нервово-паралітичної дії
- шкіряно-нарівної дії
- загальноотруйні
- задушливі
- психохімічної дії

а) ОР нервово-паралітичної дії викликають ураження центральної нервової системи. Основна мета застосування таких ОР - швидке та масове враження людей з великою кількістю смертних випадків.

б) ОР шкіряно-нарівної дії завдають шкоди головним чином через шкіряні покрови, а при використанні їх у вигляді аерозолей або пари - також і через органи дихання.

в) ОР загальноотруйної дії уражають через органи дихання і викликають припинення окислювальних процесів в тканинах організму.

г) задушливі ОР найбільше уражають легені.

д) ОР психохімічної дії з'явилися зовсім недавно. Ці отруйні речовини, впливаючи на центральну нервову систему, здатні тимчасово порушити нормальну психічну діяльність людини або викликати такі психічні недоліки, як тимчасова сліпота, глухота, відчуття страху, обмеження рухових функцій деяких органів. Одною з особливостей цих речовин є те, що для смертельного ураження дози мають бути в 1000 разів більше, ніж для тимчасових ефектів.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ БОЙОВИХ ОТРУЙНИХ РЕЧОВИН

До бойових отруйних речовин належать такі хімічні сполуки:

- «**ЗАРИН**»
- «**ЗОМАН**»
- «**V-ГАЗИ**»
- «**ІПРИТ**»
- «**СИНІЛЬНА КИСЛОТА**»
- «**ФОСГЕН**»

а) **Зарин** - це рідина без кольору та запаху, яка належить до класу нервово-паралітичних отруйних речовин. Зарин заражує повітря парами та газами, тобто є нестійкою ОР. Проте іноді він може використовуватися в рідинно-краплинному вигляді для зараження техніки та місцевості. У такому випадку стійкість зарину може бути: влітку - декілька годин, взимку - декілька діб.

Зарин завдає шкоди через органи дихання, шлунково-кишкову систему, може діяти й через шкіру, не викликаючи при цьому її ураження. Степінь ураження зарином залежить від його концентрації в повітрі та часу перебування в зараженій атмосфері.

У наслідок дії зарину у потерпілого відбувається виділення слини, сильне потовиділення, запаморочення, втрата свідомості, параліч і, як результат отруєння, смерть.

б) **Зоман** - рідина без кольору та запаху, належить до класу нервово-паралітичних ОР. За своїми властивостями дуже схожа на зарин. Стійкість зоману дещо вища ніж у зарину, на організм людини він діє майже в 10 разів сильніше.

в) **V-гази** - це мало летюча речовина з дуже високою температурою кипіння, тому їх стійкість набагато більша, ніж стійкість зарину. Так само як зарин і зоман, вони належать до класу нервово-паралітичних ОР.

V-гази в 100 - 1000 разів токсичніші за інші ОР нервово-паралітичної дії. Вони характеризуються високою активністю при дії через шкіряні покрови, особливо в рідинно-краплинному стані: навіть маленька краплинка V-газу, яка потрапила на шкіру людини викликає смерть.

г) **Іприт** - темно-бура масляниста рідина з характерним запахом, що нагадує запах часника чи гірчиці. Належить до класу шкіряно-наричних ОР.

З заражених ділянок іприт випарюється повільно: його стійкість на місцевості влітку сягає 14 діб, взимку - місяці і більше.

Іприт діє на організм по-різному: у рідинно-краплинному й пароподібному вигляді він уражає шкіру та очі, у пароподібному - дихальні шляхи та легені, якщо ж він потрапляє з їжею та водою, то йде ураження травної системи. Дія іприту проявляється не відразу, а через деякий час, який називається періодом прихованої дії.

Краплі іприту, що потрапили на шкіру швидко всмоктуються, а через 4 - 8 годин замість них з'являються сверблячі червоні плями. На кінець першої доби утворюються маленькі пухирці, які потім зливаються поодинокі великі пухирі, заповнені янтарно-жовтою рідиною, яка з часом мутнішає. Цей процес супроводжується підвищенням температури. Через 2 - 3 доби пухирі прориваються, виникають виразки, які довгий час не загоюються. Якщо у виразку потрапить інфекція, строк загоєння може становити 5 - 6 місяців.

Органи зору уражаються пароподібним іпритом навіть при найменших його концентраціях і терміні дії 10 хвилин. Період прихованої дії триває від 2 до 6 годин, потім з'являються ознаки ураження: відчуття піску в очах, боязнь світла, слъозотеча. Захворювання триває 10 - 15 днів, після чого настає одужання. Ураження органів тралення можливе при вживанні отруєної іпритом їжі.

У найгірших випадках отруєння після періоду прихованої дії (30 - 60 хвилин) проявляються ознаки ураження: біль під грудьми, нудота, рвота, загальна слабкість, головний біль.

Надалі процес прогресує: спостерігаються паралічі, різка слабкість, виснаженість. Через 3 - 12 діб можливі смертельні випадки через повне знесилля та виснаженість.

д) Синильна кислота - рідина без кольору з запахом, що нагадує запах гіркого мигдалю. Синильна кислота швидко випаровується і діє лише в пароподібному стані. Належить до ОР загально отруйної дії.

Характерними ознаками ураження синильною кислотою є: металевий присмак у роті, подразнення горла, запаморочення, слабкість, нудота. Потім нестерпна віддишка, уповільнюється пульс, отруєний втрачає свідомість, настають різкі судоми. Судоми спостерігаються недовго, на зміну їм приходить повне розслаблення м'язів, спад температури, пригнічення дихання з наступним його припиненням. Серцева діяльність після зупинки дихання продовжується ще протягом 3 - 7 хвилин.

е) Фосген – легко летюча речовина без кольору з запахом прілого сіна або гнилих яблук. На організм діє в пароподібному стані. Належить до класу ОР задушливої дії.

Фосген має період прихованої дії 4 - 6 годин; його тривалість залежить від концентрації фосгену в повітрі, часу перебування в зараженій атмосфері, стану людини, охолодження організму.

Вдихаючи фосген, людина відчуває солодкуватий неприємний смак у роті, потім з'являється кашель, запаморочення та загальна слабкість. Після виходу з зараженого повітря ознаки отруєння швидко проходять. Але через 4 - 6 годин у отруєного настає різке погіршення: губи, щоки, ніс синіють; з'являється загальна слабкість, головний біль, часте дихання, сильно виражена віддишка, нестерпний кашель з виділенням рідкої, рожевого кольору мокроти, що вказує на розвиток набряку легень. Процес отруєння фосгеном досягає кульмінаційної фази протягом 2 - 3 діб. В найгірших випадках - настає смерть.

АВАРІЙНИЙ КОМПЛЕКТ (ТРИВОЖНА ВАЛІЗА)

Необхідно, щоб на випадок вимушеного звільнення місця свого проживання внаслідок загрози або виникнення надзвичайної ситуації, у Вас під рукою був комплект аварійного спорядження. Обсяг та вага такого комплекту має дозволити Вам його носити без сторонньої допомоги відносно довгий час (наприклад, при евакуації).

Практичним засобом транспортування є рюкзак, оскільки вага розподіляється рівномірно, залишаючи руки вільними. Аварійний комплект повинен допомогти Вам пережити час до тих пір, коли можна буде повернутися до свого місця проживання.

Допоміжний одяг та взуття, який бажано віднести до аварійного комплекту: тепла білизна, шарф, в'язана шапка, захисний одяг від негоди (вітровка з капюшоном або плащ накидка тощо), шкарпетки, міцне та зносостійке взуття або гумове взуття на товстій підошві.

«РЮКЗАК БЕЗПЕКИ»

ДОКУМЕНТИ

У рюкзаку мають бути копії всіх ваших документів (паспорти, свідоцтво про народження, військовий квиток, документи про освіту, трудова книжка, пенсійне посвідчення, документи на власність).

Окремо документи на флешці.

Оригінали документів не кладіть до загального рюкзака, вони мають бути у сумці, яку ви зможете одягнути на себе під верхній одяг.

Всі комплекти покласти у водонепроникні файли (зіп-пакети).

Блокнот та простий олівець.

ГОТІВКА

Розміняйте готівку, так, щоб у вас були дрібні купюри.

Не тримайте гроші в одному місці – розподіліть між членами родини.

Покладіть їх у водонепроникні файли (зіп-пакети).

ЗВ'ЯЗОК ТА ОСВІТЛЕННЯ

Радіоприймач, запасні батарейки або кнопковий телефон із функцією радіо.

Карта місцевості, компас та годинник.

Ліхтарики (налобний та ручний) – запасні батарейки до них.

Зарядні пристрої для телефонів, powerbank

ОДЯГ (на одну людину)

Два-три комплекти спідньої білизни, шкарпетки.

Два комплекти теплого одягу.

Пара зручного взуття

ЗАСОБИ ГІГІЄНИ

Мило
Туалетний папір
Серветки спиртові
Зубна паста і щітка
Рушник
Ножиці манікюрні.
Жіночі засоби гігієни

ІНСТРУМЕНТИ

Компактний набір інструментів (мультитул).
Ніж польовий універсальний.
Скотч широкий
Шнур синтетичний (20 метрів)

КУХНЯ

Вода із розрахунку 3 літри на людину.
Їжа швидкого приготування.
Щоколадні батончики, сухофрукти і горіхи
Консерви (тушонки, сардини...)
Мед і цукор у стіках.
Посуд, у якому можна приготувати, розігріти і зберігати їжу, термос.
Пакети для сміття.
Сірники, запальничка, сухий спирт.

АПТЕЧКА

Антисептики

Медичні маски

Жарознижувальні засоби

Засоби детоксикації (сорбенти, порошок для питного розчину, що відновлює водно-сольовий баланс організму)

Препарати при шлунково-кишкових розладів.

Знеболювальні.

Заспокійливі.

Протиалергічні.

Джгут

Бинт стерильний, стерильні сарлеві пов'язки.

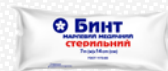
Ножиці.

Набір еластичних бинтів.

Лейкопластир у рулоні.

Одноразові хірургічні рукавички.

Якщо є ліки, які приймаються щоденно варто подбати про їх запас мінімум на 1 місяць.

УВАГА!!! Всі лікарські засоби повинні бути призначені виключно лікарем!

Для нотаток

Підп. До друку 23.11.2021. Формат 60x84/16
Друк Rizo. Папір офсетний. Гарнітура
Times.

Ум.-друк. Арк. 1.35

Наклад. 15 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1.

Свідотство суб'єкта видавничої справи ДП

№ 3507

від 25.06.2009

тел. 0487095090